

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 910/08-10

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Senke Klarić Baranović kao predsjednice vijeća te mr. sc. Marina Mrčele, mr. sc. Branka Brkića, Ranka Marijana i Damira Kosa kao članova vijeća te sudske savjetnice Martine Slunjski kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog T. M. i drugih, zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika, optuženog T. M., optuženog M. J., optuženog Z. P., optuženog D. L. i optuženog M. S., podnesenim protiv presude Županijskog suda u Vukovaru od 14. veljače 2008. broj K-05/07, u nazočnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Milorada Cuculića, branitelja optuženog T. M. odvjetnika E. H. i S. D., branitelja optuženog D. L., odvjetnika J. B. u zamjeni za odvjetnika M. D. i branitelja optuženog M. S., odvjetnika D. M., u sjednici vijeća održanoj 25. ožujka 2009.,

p r e s u d i o j e:

I Djelomično se prihvaćaju žalbe optuženog T. M., optuženog Z. P. i optuženog M. S., preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni te se optuženi T. M., optuženi Z. P. i optuženi S., zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj: 31/93, 53/91, 39/92, 91/92, 108/95 i 28/96.) za koje su tom presudom proglašeni krivima, na temelju istog propisa osuđuju i to; optuženi T. M. na kaznu zatvora u trajanju 15 (petnaest) godina, optuženi Z. P. na kaznu zatvora u trajanju 7 (sedam) godina i optuženi M. S. na kaznu zatvora u trajanju 8 (osam) godina, u koje kazne im se na temelju članka 45. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske uračunava vrijeme provedeno u pritvoru te svako lišenje slobode i to za optuženog T. M. i optuženog Z. P. od 22. kolovoza 2006. pa nadalje, a za optuženog M. S. od 12. listopada 2006. pa nadalje.

II U ostalom dijelu žalbe optuženog T. M., optuženog Z. P. i optuženog M. S., a žalbe optuženog M. J., optuženog D. L. i državnog odvjetnika u cijelosti, odbijaju se kao neosnovane te se u pobijanom i nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Županijskog suda u Vukovaru optuženi T. M., optuženi M. J., optuženi Z. P., optuženi D. L. i optuženi M. S. proglašeni su krivim za počinjenje krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj: 31/93, 53/91, 39/92, 91/92, 108/95 i 28/96; dalje u tekstu „OKZRH“) te su na temelju iste odredbe osuđeni i to: optuženi T. M. na kaznu zatvora u trajanju dvadeset godina, optuženi M. J. na kaznu zatvora u trajanju dvanaest godina, optuženi Z. P. na kaznu zatvora u trajanju osam godina, optuženi D. L. na kaznu zatvora u trajanju sedam godina i optuženi M. S. na kaznu zatvora u trajanju deset godina.

Na temelju članka 45. stavak 1. i 3. OKZRH-a optuženicima je u kazne zatvora na koje su osuđeni uračunato vrijeme provedenog u pritvoru i to optuženicima T. M., M. J., Z. P. i D. L. od 22. kolovoza 2006. pa nadalje, a optuženom M. S. od 12. listopada 2006. pa nadalje.

Na temelju članka 79. stavak 2. u svezi s člankom 80. stavak 1. OKZRH-a od optuženog M. S. oduzete su zlatne naušnice navedene u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta broj

Na temelju članka 122. stavak 3. u svezi s člankom 119. stavak 1. i 2., točka 1., 6. i 7. Zakon o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. i 115/06, dalje u tekstu: ZKP) optuženi T. M., optuženi M. J., optuženi Z. P., optuženi D. L. i optuženi M. S. dužni su solidarno naknaditi troškove kaznenog postupka i to: za obdukciju 5.920,00 kuna, za psihijatrijska i psihologijska vještačenja 39.004,00 kuna, za vještačenje eksploziva 1.200,00 kuna, za balističko vještačenje 2.914,00 kuna, za biološka vještačenja 24.592,59 kuna, za ekshumacije 7.235,11 kuna, za putne troškove svjedoka 318,80 kuna te paušalne iznose i to optuženi T. M. u iznosu 5.000,00 kuna, optuženi M. J. u iznosu 4.500,00 kuna uključujući nužne idatke i nagradu branitelja po službenoj dužnosti odvjetnice B. T. u iznosu 16.592,00 kune, optuženi Z. P., optuženi D. L. i optuženi M. S. paušalni iznos po 4.000,00 kuna svaki optuženik

Protiv te presude žalbu su podnijeli: optuženi T. M. putem branitelja odvjetnika Z. C., E. H. i S. D., optuženi Z. P. putem branitelja G. P., optuženi D. L. osobno i putem branitelja M. D., optuženi M. S. putem branitelja mr. D. M., a u korist optuženog M. S. žalbu su podnijeli i njegova supruga, brat i sestre pri čemu su sve navedene žalbe ponesene iz svih žalbenih razloga. Protiv presude žali se optuženi M. J. osobno i putem branitelja A. B., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni, a i državni odvjetnik, zbog odluke o kazni u odnosu na optuženog Z. P. i D. L.

Odgovor na žalbu podnijeli su optuženi Z. P. osobno i optuženi D. L. osobno i putem branitelja M. D., svi s prijedlogom da žalba državnog odvjetnika bude odbijena.

U skladu s odredbom članka 373. stavka 1. ZKP-a, spis je dostavljen na dužno razgledanje Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske koje se podneskom očitovalo o žalbi optuženika na način da smatra da prvostupanjski nije ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, da je ispravno utvrdio sve odlučne i važne činjenice i da nije učinjena povreda zakona, a da niti ne stoje žalbeni navodi optuženika u odnosu na izrečenu kaznu. U očitovanju je podržana žalba državnog odvjetnika, zbog odluke o kazni, na način da je predloženo preinačenje presude i izricanje strože kazne optuženima Z. P. i D. L.. Kod tog očitovanja ostao je i zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske prisutan na sjednici drugostupanjskog vijeća.

Sjednici vijeća su sukladno zahtjevu iz žalbe prisustvovali branitelji optuženog T. M., odvjetnici E. H. i S. D., branitelj optuženog D. L., odvjetnik J. B. u zamjeni za odvjetnika M. D. i branitelj M. S., odvjetnik mr. D. M.. Nazočnost optuženih T. M., D. L. i M. S. koji su u pritvoru i imaju branitelje nije osigurana na javnoj sjednici jer predsjednica vijeća i vijeće to nije smatralo svrhovitim (članak 374. stavak 2. ZKP-a).

Žalbe optuženog T. M., optuženog Z. P. i optuženog M. S. osnovane su zbog odluke o kazni, dok u ostalom dijelu žalbe ovih optuženika, a žalbe optuženog M. J., optuženog D. L. i državnog odvjetnika u cijelosti nisu osnovane.

U odnosu na žalbe optuženika, zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka

Nisu u pravu žalitelji kada tvrde da se pobijana presuda temelji na nezakonitom dokazima i to na iskazima optuženih D. L. i Z. P. koje su oni dali redarstvenim vlastima uz prisutnog branitelja.

Naime, optuženi T. M. putem branitelja odvjetnika Z. C. u žalbi ističe da su optuženom D. L. i optuženom Z. P. „nametnuti branitelji“ jer su ti optuženici iskazali da odbijaju uzeti branitelje, a službena osoba koja je provodila ispitivanje „im je unatoč tome dodijelila branitelje i to D. L., odvjetnika Ivicu M., a Z. P. odvjetnika B. I.“ čime su „redarstvene vlasti prekoračila svoje ovlasti“ pa se ti „iskazi ne mogu smatrati dokazima“.

Takvi žalbeni navodi nisu osnovani, jer su branitelji optuženog D. L. i optuženog Z. P. prije ispitivanja pred redarstvenim vlastima bili izabrani upravo od optuženika, a što je razvidno iz punomoći koje su potpisali optuženi D. L. (list 108 spisa) i optuženi Z. P. (list 115 spisa). Navodi na stranici 2 zapisnika o ispitivanju osumnjičenika („osumnjičenik odbio/li uzeti branitelja“) očito predstavljaju tekst obrasca zapisnika koji ne dovodi u pitanje činjenicu da su osumnjičenici izabrali branitelje koji su bili prisutni njihovom ispitivanju, a što proizlazi i iz zapisnika. Stoga, istaknuti žalbeni navodi ne dovode u pitanje zakonitost ispitivanja. Uz to, iz zapisnika o ispitivanju proizlazi da obrana nije imala nikakvih primjedbi na postupanje redarstvenih vlasti, a primjedbe nisu iznesene niti tijekom glavne rasprave.

S tim u svezi, nije prihvatljiv niti žalbeni navod optuženog T. M. istaknut putem

branitelja, odvjetnika E. H. i odvjetnika Z. C., da je optuženi Z. P. ispitan „pod pritiskom policije i sugestibilan uslijed nespavanja“ te da „nije primao hranu“ i da je bio u takvom „stanju neispravnosti, iscrpljenosti, da je moguća sugestibilnost policijskih djelatnika na davanje njegovog iskaza“. Naime, osim što sam optuženi Z. P. u žalbi ne dovodi u pitanje zakonitost postupanja redarstvenih vlasti u tom dijelu, nepotkrijepljene žalbene tvrdnje optuženog T. M. ne dovode u pitanje zakonitost ispitivanja osumnjičenog Z. P. pred redarstvenim vlastima uz prisutnog branitelja jer nikakvih primjedbi na postupanje redarstvenih vlasti nije bilo. Ovo tim više ako se imaju na umu ispitivanja optuženog Z. P. (a i optuženog D. L.) u dva navrata pred istražnim sucem iz kojih zapisnika proizlazi, da je optuženi Z. P. za svog branitelja izabrao odvjetnika B. I. (list 120 i 221 spisa), a optuženi D. L. odvjetnika I. M. (list 123 i 222 spisa) pri čemu su branitelji bili prisutni ispitivanju, a obrane također niti kod jednog ispitivanja nisu imale nikakve primjedbe niti na ranija ispitivanja. Stoga žalbeni navodi ne dovode u pitanje zakonitost postupanja redarstvenih vlasti, a osobito nije osnovan žalbeni navod da optuženi Z. P. „nije primao hranu“ jer sam optuženi Z. P. na glavnoj raspravi tvrdi suprotno (list 2287 spisa).

Optuženi Z. P. u žalbi dovodi u pitanje zakonitost svog iskaza pred redarstvenim vlastima jer je „odbijao obranu“ odvjetnika I. držeći da mu „nije potrebno imati branitelja jer “nije ništa učinio“ te da je punomoć potpisao „držeći da se radi o branitelju po službenoj dužnosti“ pa da je zato bio u zabludi. Slične navode optuženog Z. P. s glavne rasprave prvostupanjski sud je s pravom otklonio ocijenivši da time optuženi Z. P. želi umanjiti značaj svojih ranijih iskaza i udjel optuženog T. M. u protupravnom postupanju. Takvu ocjenu prihvaća i ovaj sud, poglavito imajući na umu višekratnost ispitivanja optuženog Z. P. i od strane istražnog suca na koja nije bilo nikakvih primjedbi. Zato navodi ovog žalitelja o zabludi u koju bi bio doveden od strane odvjetnika prije ispitivanja pred redarstvenim vlastima očito predstavljaju njegovu neosnovanu tvrdnju usmjerenu samo na dovođenje u sumnju zakonitost i vjerodostojnost njegovih ranijih iskaza.

Nadalje, nisu u pravu žalitelji kada tvrde da su počinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka. Naime, optuženi T. M. putem svojih branitelja tvrdi da u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, a oni koji su navedeni da su nejasni, nelogični, kontradiktorni i proturječni. Radi se o prigovorima da u izreci nisu opisana bitna obilježja krivičnog djela, ukazuje se da nema povreda pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, da je izostalo obrazloženje krivnje, a prigovara se i izvođenju zaključaka iz izvedenih dokaza, poglavito iskaza optuženih Z. P. i D. L. pa žalitelj smatra da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 367. stavak 1. točka 11. ZKP-a. Optuženik putem branitelja, odvjetnika S. D. i odvjetnika E. H., tvrdi i da je počinjena bitna povreda te povrijeđeno načelo jednakosti oružja i time što nije ostavljeno dovoljno vremena za pripremu obrane nakon što je državni odvjetnik izmijenio činjenični opis krivičnog djela koje je optuženicama stavljeno na teret, a što sadržajno predstavlja žalbenu osnove bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 367. stavak 3. ZKP-a.

Optuženi M. J. u žalbi podnesenoj putem branitelju navodi da je izreka proturječna razlozima presude i da su razlozi o odlučnim činjenicama u znatnoj mjeri proturječni izreci presude, ali ne obrazlaže u čemu se sastoji ta proturječnost. Međutim, iz sadržaja

žalbe razvidno je da su žalbeni prigovori činjenične naravi. U osobno podnesenoj žalbi optuženi M. J. navodi da je bitna povreda odredaba kaznenog postupka počinjena time što su „povrijeđena načela neposrednosti“ jer bi „prilikom saslušanja svih nepozvanih svjedoka...dao svoje primjedbe“, a u ostalom dijelu u žalbi se ističu prigovori pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Optuženi Z. P. u žalbi navodi da je izreka presude nerazumljiva i da izostaju valjani razlozi o odlučnim činjenicama. Nerazumljivost se odnosi u stvari na prigovore utvrđenog činjeničnog stanja jer žalitelj tvrdi da su činjenična utvrđenja o oduzetom novcu i nakitu te postavljanju i pokušaju detoniranja mina pogrešna i da ne slijede iz provedenih dokaza. Izostanak valjanih razloga žalitelj nalazi u tome što u pobijanoj presudi nije valjano obrazložen njegov „subjektivni odnos prema krivičnom djelo kao supočinitelju.“

Optuženi D. L. u žalbi podnesenoj putem branitelja navodi da je izreka presude nerazumljiva i nejasna jer nije opisan sadržaj zapovijedi koju je izdao optuženi T. M., da u izreci nije vidljivo tko je izvršio „treći dio zapovijedi da se kuća R. O. sa eksplozivom dignu u zrak i da se prikriju posljedice počinjenog“ krivičnog djela pa da postoji i „kontradiktornost između izreke presude i njezinog obrazloženja“, da postoji „znatna proturječnost jer sud iz prihvaćene obrane“ optuženog D. L. „kao istinite izvlači krive zaključke o postojanju odlučnih činjenica i da su razlozi o odlučnim činjenicama nejasni jer je izostala ocjena provedenih dokaza. Sadržajno, isti prigovori nalaze se i u osobno podnesenoj žalbi optuženog D. L..

Optuženi M. S. u žalbi podnesenoj putem branitelja bitnu povredu odredba kaznenog postupka nalazi u tome što je izreka presude nerazumljiva jer nije naveden njegov subjektivni odnos prema „pravima i dobrima zaštićenim“ međunarodnim odredbama, a odredbe Konvencije i Protokola su navedene samo brojčano bez njihova sadržaja, da je „izreka proturječna sama sebi“ jer optuženi T. M. nije naredio optuženom M. S. ubijanje i pljačkanje i jer je u činjeničnom opisu navedeno da je žalitelj čekao ostalu četvoricu optuženika u automobilu, a bilo mu je naređeno „samo prevoženje drugih osoba“ te se unatoč tome zaključuje da je „na opisani način ubijao i pljačkao civilno stanovništvo“. Žalitelj također navodi da su razlozi u presudi dijelom proturječni, a dijelom nerazumljivi jer je „presuda utvrdila da se na inkriminirani događaj ne mogu primijeniti one odredbe Konvencije i protokola na koje se u izreci poziva, ali je unatoč tomu zaključila suprotno“, jer presuda „uvodi izvršenje kaznenog djela ratnog zločina bez svijesti o tome da se čini ratni zločin, bez namjere da se poćini ratni zločin pa čak i bez nehajnog postupanja“ pri poćinjenju ratnog zločina i jer je u presudi izostala ocjena vjerodostojnosti proturječnih dokaza. Sadržajno, isti prigovori nalaze se i u žalbi koju su u korist optuženog M. S. podnijeli i njegova supruga, brat i sestre.

Navodi žalitelja kojima se prigovora ocjeni vjerodostojnosti izvedenih dokaza i zaključcima prvostupanjskog suda donesenih na temelju izvedenih dokaza te činjeničnim utvrđenjima sadržajno predstavljaju žalbeni osnov pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a ne bitne povede odredaba kaznenog postupka. Žalbeni prigovori koji žalbeni osnov bitne povrede odredaba kaznenog postupka nalaze u primjeni Ženevske

konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. (dalje u tekstu: Konvencija) i Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I od 08. lipnja 1977., dalje u tekstu: Protokol I) sadržajno predstavljaju žalbenu osnovu povrede zakona iz članka 368. ZKP-a, a ne bitne povrede odredaba kaznenog postupka. Zato će na te razloge biti odgovoreno na odgovarajućem mjestu u ovoj odluci.

Nisu u pravu žalitelji kada tvrde da izreka prvostupanjske presude ne sadrži bitna obilježja krivičnog djela za koje su optuženici proglašeni krivima, da u izreci nije opisan sadržaj zapovijedi optuženog T. M. niti da je vidljivo tko je izvršio „treći dio zapovijedi da se kuća R. O. dignu u zrak“. Izreka presude sadrži sve što je potrebno da bi kazneno djelo iz članka 120. stavak 1. OKZRH bilo određeno imajući pri tom na umu da je u konkretnoj situaciji riječ o suizvršilaštvu (članak 20. OKZRH). Opisana je radnja svakog od optuženika kao suizvršitelja, uključujući i sadržaj zapovijedi optuženog T. M. koja je opisana jasno; „izdao naredbu optuženom M. J....optuženom Z. P., optuženom D. L....da odu u C., pobiju četnike za koje on zna...da iz kuće uzmu vrjednije stvari i istu nakon toga miniraju..., a optuženom M. S....da ih tamo preveze“. Stoga nije u pravu optuženi D. L. kada u žalbi tvrdi da nije opisan sadržaj zapovijedi, a nije niti u pravu kada tvrdi da u izreci presude nije vidljivo tko je izvršio treći dio zapovijedi, da se kuća eksplozivom dignu u zrak i prikriju posljedice počinjenog, jer su radnje postavljanja i povezivanja mina opisane u okviru suizvršilaštva, a do eksplozije nije niti došlo. Sve te sastavnice nalaze se i u obrazloženju pobijane presude (strana 29 i 30) pa otpada i prigovor žalitelja o „kontradiktornosti između izreke presude i njezinog obrazloženja“.

S tim u svezi, nije u pravu žalitelj optuženi M. S. kada tvrdi da je izreka presude nerazumljiva jer su odredbe Konvencija i Protokola I navedene samo brojčano, bez njihova sadržaja. Krivično djelo iz članka 120. stavak 1. OKZRH za koje su optuženici proglašeni krivima sadrži upućivanje na druge propise čije kršenje predstavlja sastavnicu krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZRH („tko kršeći pravila međunarodnog prava“). Radi se o tzv. blanketnoj normi ili blanketnoj dispoziciji (upućujuća odredba), a odredba na koju članak 120. stavak 1. upućuje mora biti određena jer mora sadržavati obilježja krivičnog djela. Određivanje mora biti takvo da je jasno o kojem kršenju pravila međunarodnog prava je riječ. U izreci presude su navedene odredbe članka 3. stavak 2. točka a) i članka 33. stavak 2. Konvencije te odredba članka 51. stavak 1., 2. i 6. Protokola I i takvo određivanje pravila međunarodnog prava je jasno i dovoljno. U činjeničnom opisu krivičnog djela nije potrebno doslovno prenijeti sadržaj odredbe na koju krivičnopravna odredbe upućuje, isto kao što se ne citira niti sadržaj krivičnopravne odredbe OKZRH. Dovoljno je da je u izreci jasno na koju odredbu krivičnopravna norma upućuje i da se u činjeničnom opisu nalazi potrebni sadržaj te da je ostvarenje protupravnog ponašanja opisano u činjeničnom opisu i da su za to dani razlozi u obrazloženju presude. Svi ti uvjeti su u konkretnoj situaciji ispunjeni pa zato nije prihvatljiv žalbeni navod da je izreka presude nejasna, a da u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

Također nisu u pravu žalitelji i to optuženi T. M., optuženi Z. P. i optuženi M. S. kada tvrde da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka jer da je u pobijanoj

presudi izostalo obrazloženje krivnje, da nije valjano obrazložen subjektivni odnos prema krivičnom djelu kao supočinitelja, odnosno da nije naveden subjektivni odnos prema pravima i dobrima zaštićenim međunarodnim odredbama te da pobijana presuda „uvodi izvršenje kaznenog djela ratnog zločina bez svijesti o tome da se čini ratni zločin“. Sve te okolnosti prvostupanjski sud je utvrdio i obrazložio (strana 25 četvrti odlomak odozgo, strana 28 prvi odlomak odozgo, strana 29 i strana 31 peti odlomak odozgo). Doduše, prvostupanjski sud koristi nespretnu formulaciju da „kršenje pravila međunarodnog ratnog prava nije moralo biti obuhvaćenu...sviješću i znanjem“ optuženika, ali riječ je o tome da nije nužno poznavanje sadržaja konkretnog propisa, a notorno je i nedvojbeno je da je ubijanje civila zabranjeno pri čemu su optuženici znali da je riječ o civilima jer su došli do obiteljske kuće u kojoj su bili nenaoružani otac, majka i dvoje malodobne djece, a četvorica optuženika su u kuću i ušli.

Nadalje, nije u pravu optuženi T. M. kada u žalbi podnesenoj putem branitelja, odvjetnika S. D. i odvjetnika E. H., tvrdi da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka i povreda načela jednakosti oružja time što nakon izmjene činjeničnog opisa nije ostavljeno dovoljno vremena za pripremu obrane. Iako se žalitelj nejasno poziva na članak 384. točka 8. ZKP-a koji se odnosi na odluke drugostupanjskog suda o žalbi, a ne na bitne povrede odredaba kaznenog postupka, razvidno je da se zapravo radi o pozivanju na tzv. relativno bitnu odredbu kaznenog postupka iz članka 367. stavak 3. u odnosu na članak 341. stavak 2. ZKP-a. No, prvostupanjski sud nije počinio niti tu bitnu povredu odredaba kaznenog postupka. Naime, iz zapisnika s glavne rasprave od 11. veljače 2008. (list 2310 spisa) razvidno je državni odvjetnik izmjenu činjeničnog opisa predao u pisanom obliku nakon čega su obrane zatražile rok za pripremu obrane, a prvostupanjski sud im je to i odobrio, prekinuo glavnu raspravu i odredio nastavak za idući dan, tj. 12. veljače 2008. (list 2320 spisa). U nastavku glavne rasprave optuženici su se očitovali o izmijenjenoj optužnici i dodatno iskazivali. Izmjenama je precizirano postupanje optuženih Z. P. i D. L. u kući oštećenika i promijenjena je jedna od dviju upućujućih odredbi (umjesto članka 4. stavak 2. točka a) i g) II Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama, u činjenični opis je navedena odredba članka 51. stavak 1., 2. i 6. Protokola I). S obzirom na to da je riječ o manjim izmjenama optužnice, prvostupanjski sud je pravilno postupio kada je, smisljeno primjenjujući članak 341. stavak 2. ZKP-a koji omogućuje strankama da radi pripremanja optužnice ili obrane mogu tražiti prekid glavne rasprave, odobrio prekid glavne rasprave u trajanju jedan dan. Tako ostavljeno vrijeme je i po ocjeni ovog suda sasvim dovoljno za pripremanje obrane u konkretnoj situaciji, a obrane na glavnoj raspravi niti nisu prigovarale tako određenom prekidu glavne rasprave, radi pripremanja obrane. Zato prvostupanjski sud u tijeku glavne rasprave nije nepravilno primijenio odredbu članka 341. stavak 2. ZKP-a niti neku drugu odredbu pa se ne radi o tzv. relativno bitnoj povredi odredaba kaznenog postupka iz članka 367. stavak 3. ZKP-a, a niti o povredi načela jednakosti oružja.

Nisu u pravu niti žalitelji D. L. i M. S. kada tvrde da su razlozi o odlučnim činjenicama nejasni jer je izostala ocjena provedenih dokaza, odnosno da je izostala ocjena proturječnih dokaza. Nasuprot tome, prvostupanjski sud je sukladno članku 359. stavak 7. izložio što je činjenično sporno (strana 23 presude: „tko je naredio i tko je neposredno izvršio ubojstvo i pljačku obitelji O.“), a u nastavku je obrazložio na temelju kojih dokaza

je utvrdio činjenično stanje, dajući pri tom ocjenu vjerodostojnosti dokaza koji se odnose na odlučne činjenice, upravo onako kako je to potrebno obrazložiti sukladno i članku 367. stavak 1. točka 11. ZKP-a. Budući da pobijana presuda sadrži razloge o odlučnim činjenicama koji su jasni i nisu proturječni te ne postoji proturječnost između izreke i obrazloženja presude, niti u odnosu na sadržaj dokaza, to nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka na koju se pozivaju žalitelji.

U odnosu na žalbe optuženika, zbog povrede kaznenog zakona

U okviru ove žalbene osnove optuženi T. M. putem branitelja Z. C. i optuženi Z. P. putem branitelja G. P. tvrde da se u konkretnoj situaciji ne može raditi o ratnom zločinu jer su članovi obitelji O. bili hrvatski državljani koji nisu ispoljili svoju nelojalnost pa nisu bili pripadnici protivne strane u sukobu te da je riječ o zločinu za vrijeme rata, a ne o ratnom zločinu. U žalbi podnesenoj putem branitelja E. H., optuženi T. M. navodi da odredbe Konvencije i Protokola I ne mogu biti primijenjene iz nekoliko razloga. Odredbe Konvencije ne odnose se na međunarodne sukobe već na nemeđunarodne sukobe, a Domovinski rat je bio međunarodni sukob. Članovi obitelji O. nisu bile zaštićene osobe u smislu Konvencije jer su „imali državljanstvo vlasti pod kojoj su se nalazili“ i nisu „manifestirali pripadnost neprijateljskoj strani“, a Protokol I ne mijenja tu okolnost jer se on odnosi na oružane sukobe koji su po svojem sadržaju borba protiv kolonijalne dominacije, borba protiv strane okupacije i borba protiv rasističkih režima u cilju ostvarenja prava na samoopredjeljenje, a Domovinski rat nema ta obilježja. Za postojanje pljačke prema Konvenciji potrebno je da se radi o „prisvajanju imovine velikih razmjera, odnosno da ta imovina mora imati životnu važnost za vlasnika“, a toga nema u konkretnoj situaciji.

Optuženi M. J. u žalbi prigovara ocjeni da je riječ o ratnom zločinu jer mjesto počinjenja (C.) nije bilo mjesto oružanog sukoba, a ratni zločin mora biti vezan uz mjesto oružanog sukoba pa žalitelj smatra da bi se, prihvaćanjem stava prvostupanjskog suda „svaki krvni delikt na cijelom teritoriju RH, u kritičnom vremenu, imao smatrati kao kršenje pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, odnosno ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva“.

Sadržajno slične prigovore u žalbi ističe i optuženi D. L. putem branitelja M. D.. Žalitelj smatra da pod zaštitu Konvencije „ne ulaze građanske osobe – civili koji su državljani stranke u ratu, a pogotovo ako se ne nalaze na području oružanih sukoba“ pa da „Konvencija ne štiti vlastite državljane“ već „pripadnike protivne strane u sukobu“, a članovi obitelji nisu bili pripadnici protivne strane već državljani Republike Hrvatske. Žalitelj također smatra da „oduzimanje lovačke puške, patrona, 1.500,00 DEM, zlatni lančić i zlatne naušnice“ ne može biti „sustavno otimanje imovine od građanskih osoba civila koji su pripadnici druge strane u sukobu“.

Optuženi M. S. u žalbi podnesenoj putem branitelja mr. D. M. također smatra da u konkretnoj situaciji nije riječ o ratnom zločinu i da se odredbe Konvencije i Protokola I ne mogu ovdje primijeniti. Naime, pored u drugim žalbama iznesenog, žalitelj ovdje iznosi i da kod ratnog zločina mora postojati „namjera počinitelja da tim kaznenim

djelom doprinese cilju i svrsi zbog kojih se ratni sukob vodi“, a taj cilj i svrha nisu utvrđeni pa sama činjenica da je počinjeno kazneno djelo „za vrijeme ratnog sukoba nije dovoljna da bi se to kazneno djelo kvalificiralo kao ratni zločin“. Žalitelj također ukazuje da Protokol I štiti civilno stanovništvo od „opasnosti koje proizlaze iz vojnih operacija“, a da „ubojstvo četvero nenaoružanih civila, od kojih je jedno žena, a dvoje su djeca, posve očigledno nije nikakva vojna operacija“. Pored toga, nema niti teroriziranja civilnog stanovništva, a ne radi se niti o napadima na civile s naslova represalija jer su „represalije mjere koje poduzima država“, a pojedinac ne može poduzimati represalije „na svoju ruku, ako one nisu u funkciji državne politike“ niti se represalije „mogu poduzimati protiv vlastitih građana“ jer su one „uvijek i jedino usmjerene prema državnim tijelima druge države, prema pravnim osobama iz druge države ili prema građanima druge države“.

Nisu u pravu žalitelji kada tvrde da je ovdje riječ o „zločinu u ratu, a ne o ratnom zločinu“ i da se odredbe Konvencije i Protokola I ne mogu primijeniti. Naime, Konvencija, kako joj sam naziv kaže, štiti građanske osobe u vrijeme rata, a Protokol I tu Konvenciju nadopunjuje i zaštitu proširuje u odnosu i na međunarodne oružane sukobe. Iz članka 1. stavak 2. Protokola I razvidno je da je zaštita proširena na sve građanske osobe, a cilj je zaštita i civila u ratu od svih nedopuštenih sredstava rata i postupanja koja nisu navedena u postojećim konvencijama. Za konkretnu situaciju odlučno je da Konvencija i Protokol I štite civile, a što su R. i A. O. te njihova djeca M. O. (15 godina) i M. O. (10 godina) i bili.

S tim u svezi nisu prihvatljivi žalbeni navodi prema kojima članovi obitelji O. nisu bili zaštićene osobe Konvencijom i Protokolom I jer su bili državljani Republike Hrvatske i nisu „manifestirali pripadnost neprijateljskog strani“. Naime, neprijatelj nije određen državljanstvom, već poimanjem osoba koje su u oružanom sukobu, odnosno poimanjem vojnika o tome tko je neprijatelj. U konkretnoj situaciji je, dakle, odlučno kakvo je bilo poimanje optuženika kao pripadnika sastava koji je bio u okviru Hrvatske vojske u odnosu na obitelj O.. Prema činjeničnom opisu i pravilnom utvrđenju prvostupanjskog suda, optuženi T. M. izdao je zapovijed ostalim optuženicima „da odu u C., pobiju četnike za koje on zna...da iz kuće uzmu vrijednije stvari i istu nakon toga miniraju“. Kada se pri tom ima na umu i ispravno utvrđenje prvostupanjskog suda da je R. O. bio S. koji je dobijao prijete telefonom te mu je u dvorište bačena eksplozivna naprava, zbog čega je namjeravao otići u Nj., tada je očito da su optuženici poimanje neprijatelja izjednačili s nacionalnom pripadnošću R. O. i njegove obitelji. Stoga okolnost što je obitelj O. imala državljanstvo Republike Hrvatske i što nisu „manifestirali pripadnost neprijateljskoj strani“ nije odlučna jer su oni u poimanju optuženika bili neprijatelji pri čemu je očito da je riječ o civilima.

Nadalje, nije prihvatljiv žalbeni navod da se u konkretnoj situaciji ne radi o pljački u smislu Konvencije jer je vrijednost otuđene imovine mala i ne radi se prisvajanju imovine velikih razmjera niti o imovini koja ima životnu važnost za vlasnika. Žalitelji očito ne vode računa o zapovijedi optuženog T. M. koja je glasila drugim optuženicima da „uzmu vrijedne stvari“, dakle da uzmu sve vrijedno i sve što se može ponijeti, a da kuću miniraju. Prema tome, po planu optuženika, od obitelji O., koja je shvaćana kao

neprijatelj, trebalo je oduzeti sve vrijedno, a kuću uništiti pa takvo postupanje ima sva obilježja pljačke u smislu Konvencije.

Isto tako nije prihvatljiv žalbeni navod da mjesto C. nije bilo mjesto oružanog sukoba pa da se ne može raditi o ratnom zločinu jer ratni zločin mora biti vezan uz mjesto oružanog sukoba. Naime, notorno je da se neprijatelj ne mora nužno nalaziti samo na liniji fronte, tamo gdje je oružani sukob već i u pozadini. Iz činjeničnih utvrđenja i poimanja optuženika jasno proizlazi da je njihovo shvaćanje bilo da je neprijatelj na području cijele države, a ne samo na liniji oružanog sukobljavanja. Kada se pri tom ima na umu i pravilno utvrđenje prvostupanjskog suda o ratnoj psihozi, o prisutnosti vojske i kontrolnih punktova kod C., onda činjenica što samo mjesto nije bilo u zoni neposrednih vojnih operacija ne znači da u takvom mjestu ne može biti počinjen ratni zločin.

U pravu je optuženi M. S. kada u žalbi navodi da sama činjenica da je počinjeno kazneno djelo za vrijeme rata ne znači i da to kazneno djelo treba biti označeno kao ratni zločin. Međutim, u konkretnoj situaciji ne radi se svakom ili o bilo kojem kaznenom djelu, već o postupanju vojnika prema osobama koje su za te vojnike predstavljale neprijatelje i o postupanju koje je upravljeno na slabljenje neprijateljskog morala ubijanjem civila koji su poistovječeni s neprijateljem po nacionalnoj pripadnosti. S tim u svezi, nije prihvatljiv žalbeni navod da „ubojstvo četvero nenaoružanih civila...nije nikakva vojna operacija“. Doduše, kada se ubojstvo civila promatra odvojeno od konkretnih okolnosti, tada bi se i moglo zaključiti da je takvo ubojstvo nespojivo s vojnim ciljevima, ali samo u užem smislu te riječi jer nije usmjereno na vojnike. No, ako imamo na umu poimanje optuženika o neprijatelju, cilj njihovog postupanja koji se očituje u slabljenju neprijateljskog morala te poglavito zaduženu vojnu opremu koja se koristi samo za vojne operacije (mine, štapin, detonatorske kapisle), onda je očito da je riječ o vojnoj operaciji vojnika prema civilima, a što potpada pod zaštitu Konvencije i Protokola I.

Također nisu prihvatljivi žalbeni navodi vezani uz teroriziranje i represalije jer postupanje optuženika i to ubojstvo civila; oca, majke i dvoje djece koji se doživljavaju kao neprijatelji, a radi slabljenja morala neprijatelja, upravo predstavlja zastrašivanje surovim postupanjem prema pripadnicima određene narodnosti koji su poistovječeni s neprijateljem. Stoga primjenom članka 51. stavak 1., 2. i 6. Protokola I nije povrijeđen zakon.

U odnosu na žalbe optuženika, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja

Optuženi T. M. putem branitelja Z. C. pobija presudu prigovarajući ocjeni izvedenih dokaza, poglavito ocjenu vjerodostojnosti iskaza optuženih Z. P. i D. L. koje su ovi dali pred redarstvenim vlastima uz prisutne branitelje i kod istražnog suca navodeći da su „fikcija suda“ tvrđnje da je zapovijed optuženog T. M. bila sveobuhvatna i precizna, a da je u optuženi T. M. izdao samo zapovijed za izviđanje te pri tom ukazuje na dva ispitana svjedoka B. M. i I. Š.. U žalbi podnesenoj putem branitelja E. H., optuženi T. M. ukazuje i da nakon zapovijedi za izviđanje „više nije imao kontrolu nad izvršenjem zapovijedi i konkretnom operacijom a zapovjedništvo jedinicom i operacijom preuzeo je M. J.“. Također smatra da „nema zapovjednog lanca“ jer optuženi T. M. „nije bio

ovlašten...izdavati naređenja M. J. jer ... mu M. J. [nije] bio podređeni“ imajući na umu okolnost da je M. J. pripadnik ... brigade HV, a optuženi T. M. je bio zapovjednik samostalne izviđačko diverzantske satnije pri ... brigadi HV-a. Nadalje, žalitelj prigovara ocjeni iskaza svjedoka D. Č., B. M., Z. B., M. K. i A. D., ukazujući da su ti svjedoci dali razložna objašnjenja zašto se sjećaju datuma kada se optuženi T. M. nalazio na putu za Z. pa da nije mogao izdati navedenu zapovijed, a sud ih nije prihvatio. Žalitelj također prigovora ocjeni vjerodostojnosti nalaza i mišljenja vještakinje za psihologiju D. B. jer da je njeno zaključivanje „promašeno“ pa zaključci suda „nisu pouzdani i predstavljaju potpuno pogrešan osnov za odlučivanje u ovom predmetu“.

Optuženi M. J. putem branitelja i u osobno podnesenoj žalbi također prigovara ocjeni vjerodostojnosti iskaza optuženih Z. P. i D. L. koje su ovi dali pred redarstvenim vlastima uz prisutne branitelje i kod istražnog suca navodeći da u iskazima tih optuženika postoje velike razlike, a da to „nije svojstveno osobama koje tvrde da su bile na licu mjesta“. Nadalje, smatra da je sud „postupio protivno načelu zakonitosti postupanja i načelu krivnje“ jer je kao „polazno stajalište“ na početku presude naveo „da su se u radnjama [optuženika] stekla obilježja kaznenog djela“, a da ta „formulacija govori u prilog ... da je sudsko vijeće i prije nego što je prišlo provođenju dokaznog postupka ... smatralo da su svi optuženici krivi...“. Također prigovora utvrđenju suda da se krivično djelo „dogodilo na području gdje se zbivao oružani sukob“ jer „na mjesto C. nikada za vrijeme Domovinskog rata nije pala niti jedna granata, a ponajmanje da se zbio oružani sukob“. U osobno podnesenoj žalbi žalitelj prigovara odluci suda da ne ispituje svjedoke koje je optuženik predložio; „policajci koji su [mu] nudili da bude zaštićeni svjedok“, „prozvani vjenčani kum pokojnog R. O. kojeg oštećena S. O. spominje u svojem iskazu“ te navodi da sudac „nije uveo u presudi podatak kako se svjedok M. B. nalazi u kaznionici L. na izdržavanju kazne od 28 godina“ navodeći da „je apsolutno neprihvatljivo da takova osoba“ za njega „nešto komentira“, a uz to je sud odbio ispitati svjedoka D. D. na okolnost „kakav je nakaradan borac bio M. B.“. Žalitelj također prigovora okolnosti što je svoj iskaz dao na 18 stranica, a u presudi je sve „stalo svega na jednoj stranici i to onako kako sucu to odgovara“.

Optuženi Z. P. u žalbi podnesenoj putem branitelja prigovara zaključku suda da su on i optuženi D. L. „pregledavali sve susjedne prostorije“ jer su pregledali samo spavaću sobu, dok u ostale prostorije nisu ulazili. Također prigovara zaključku suda da je bio svjestan da odlazi „u akciju zbog ubojstva“ ponavljajući iskaz s glavne rasprave prema kojem je i jednom prije išao u akciju izviđanja u kojoj „su se također nosile mine i eksploziv“ pa to nije bilo ništa neobično. Smatra da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno jer je sud odbio ispitati svjedoke odvjetnika M. i I. na okolnost da su oni „koordinirali“ njegovu obranu i obranu optuženog D. L. u predkaznenom postupku.

Optuženi D. L. putem branitelja i u osobno podnesenoj žalbi u najvećem dijelu prigovara okolnosti što prvostupanjski sud nije prihvatio njegov iskaz da je on samo čuo da se ide „u akciju kod četnika koji surađuje s četnicima“ i ništa više. Prigovara i zaključku suda da su „optuženi D. L. i optuženi Z. P. prešutjeli dio naredbe optuženog T. M. koja se odnosila na pljačkanje kuće i postavljanje eksploziva ... kako bi se otklonili tragovi“ ne proizlazi „niti iz jednog provedenog dokaza“ te da je „proizvoljan i paušalan“. Također

smatra da niti iz jednog dokaza ne proizlazi zaključak suda da je žalitelj sudjelovao u pretraživanju kuće i predaji pronađenih stvari optuženom T. M.. Isto tako, prigovara zaključku suda da je znao za plan o likvidaciji obitelji Olujić jer ako bi to bila istina, onda žalitelj ne bi sam tražio ispitivanje na poligrafu na kojem je govorio istinu. Uz to, žalitelj navodi da nije točno utvrđenje suda da je kuća bila pretraživana i stvari razbacane jer iz iskaza svjedoka M. B. proizlazi suprotno.

Optuženi M. S. putem branitelja prigovara zaključku suda o njegovoj krivičnopravnoj odgovornosti jer je on primio samo zapovijed da preveze „navedenu četvoricu svojim automobilom“, a ne nikakvu drugu naredbu te da nije „nikoga ubio, a [nije] ništa ni uzeo iz kuće“. Također prigovara zaključku suda da je dovezao ostale optuženike u C. i pokazao na kuću u ulici ... a jer uopće nije „znao da treba ići u neku kuću ... selo C. ne poznaje jer tamo“ nije nikada odlazio. Pri tom ukazuje na iskaze optuženih D. L. i Z. P. navodeći da oni „nisu u svojim iskazima potvrdili da bi“ im pokazao kuću pri čemu iz njihovih iskaza proizlazi da je automobil bio zaustavljen „najmanje 400 metara prije kuće oštećenika“, a optuženi M. J. „nije čuo da bi [optuženi M. S.] na bilo koji način ... pokazao kuću oštećenika“ te smatra da je „isključena mogućnost da je ostalim optuženicima“ pokazao kuću. Prigovora i ocjeni suda o tome da su naušnice oduzete od njegove supruge pripadali maloljetnoj oštećenoj M. O. jer optuženici Z. P. i D. L. tvrde da nisu iz kuće uzeli „bilo kakve naušnice“, svjedoci K. i Ž. R. te oštećena S. O. „nisu ni u jednoj prilici identificirali sporne naušnice kao one koje su pripadale bilo M., bilo A. O.“, a iz pruženih dokaza (fotografija njegove supruge kao djevojčice) proizlazi da se radi o naušnicama njegove supruge „koje je dobila na dar kao djevojčica i nosila dugo godina“, a u žalbi je i predložio da se ispita svjedokinja N. K. „koja zna sve o tomu kada i gdje su naušnice kupljene i kada i kako ih je dobila“ žaliteljeva supruga.

Žalbeni navodi o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju nisu osnovani.

Naime, prvostupanjski sud je pravilno i potpuno ocijenio provedene dokaza, poglavito iskaze optuženih D. L. i Z. P. te je detaljno obrazložio zašto i u kojim dijelovima vjeruje iskazima tih optuženika. Tu ocjenu vjerodostojnosti prihvaća i ovaj sud jer je logično objašnjena, poglavito u odnosu na dijelove iskaza Z. P.. Prvostupanjski sud pravilno uočava da optuženi Z. P. nastoji umanjiti odgovornost optuženog T. M. kada na glavnoj raspravi ne ponavlja cjelokupni sadržaj zapovijedi optuženog T. M. o kojoj je iskazivao pred redarstvenim vlastima uz prisutnog branitelja. S pravom prvostupanjski sud otklanja takvu djelomičnu preinaku obrane optuženog Z. P. dajući pri tom uvjerljive i logične razloge (strana 24 presude). Također prvostupanjski sud pravilno uočava u iskazima optuženih Z. P. i D. L. „prešućivanje“ dijela zapovijedi optuženog T. M. koji se odnosio na pljačku i postavljanje eksploziva u kuću, radi uklanjanja tragova te to logično objašnjava djelovanjem optuženika pri počinjenju krivičnog djela (nošenje i unošenje eksploziva u kuću, detaljno pretraživanje kuće, nastojanje zadržavanja kape – beretke od strane Z. P. i predaja svih pronađenih stvari optuženom T. M.), a pri tom prvostupanjski sud ispravno obrazlaže i motiv takvog prešućivanja (umajenje vlastite odgovornosti). Stoga nije osnovan žalbeni navod optuženog T. M. da je on izdao zapovijed samo za izviđanje jer iz pravilno utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi drugačije, upravo onako kako je to utvrdio i obrazložio prvostupanjski sud. Svjedoci B. M. i I. Š., na koje se pri

tom poziva u žalbi optuženi T. M., nisu niti bili prisutni izdavanju zapovijedi kako to proizlazi iz ispravnog utvrđenja suda utemeljenog na iskazima optuženih Z. P. i D. L. pa ti svjedoci nisu niti mogli čuti izdavanje zapovijedi.

Kraj tako pravilnog utvrđenja o opsegu i preciznosti zapovijedi optuženog T. M., nisu osnovani žalbeni navodi ovog optuženika da „nije imao kontrolu nad izvršenjem zapovijedi“, da je zapovijedanje „jedinicom i operacijom preuzeo“ optuženi M. J. te da nije bilo zapovjednog lanca jer optuženi T. M. nije bio ovlašten izdavati zapovijed optuženom M. J. koji mu nije bio podređeni. Bez obzira na to što optuženi M. J. nije bio pripadnik postrojbe kojom je zapovijedao optuženi T. M., odlučan je stvaran odnos podređenosti i nadređenosti koji se očitovao u izdavanju zapovijedi od strane optuženog T. M. i postupanju po toj zapovijedi od strane optuženog M. J.. Iz pravilnih činjeničnih utvrđenja jasno proizlazi da je optuženi T. M. bio prvi u zapovjednom lancu jer je upravo on izdao inkriminiranu zapovijed pa žalbeni navodi koji to osporavaju nisu osnovani.

Također nisu prihvatljivi žalbeni navodi optuženog T. M. kojima osporava mogućnost izdavanja zapovijedi jer je bio na putu prema Z.. Naime, prvostupanjski sud s pravom otklanja vjerodostojnost iskaza svjedoka D. Č., B. M., Z. B., M. K. i A. D. ukazujući na neživotnost i neuvjerljivost prisjećanja detalja putovanja optuženog T. M. baš tog dana koji je bio petnaest godina prije njihova iskazivanja (strana 26 presude). Isto tako, žalbeni navodi ne dovode u pitanje niti ocjenu vjerodostojnosti iskaza vještakinje za psihologiju koja je nalaz i mišljenje dala jasno i precizno, na temelju pravila struke, znanosti i iskustva.

Nije osnovan žalbeni navod optuženog M. J. koji ukazuje na velike razlike u iskazima optuženog D. L. i Z. P. pa da to „nije svojstveno osobama koje tvrde da su bile na licu mjesta“. Nije sporno da su optuženici D. L. i Z. P. „bili na licu mjesta“ i da su pred redarstvenim vlastima uz prisutne branitelja, a i kod istražnog suca, dali iskaze koji su detaljni, kako to pravilno ocjenjuje prvostupanjski sud. Razlike na koje ukazuje žalitelj ne dovode u pitanje pravilnost činjeničnih utvrđenja i zaključke prvostupanjskog suda, one se odnose na okolnosti koje nisu odlučne, a nije niti životno da bi dvije osobe koje sudjeluju u istim djelovanjima baš u svim detaljima iskazivali istovjetno.

Nadalje, neosnovan je žalbeni navod da je „polazno stajalište“ prvostupanjskog suda bilo „da su svi optuženici krivi“, a što žalitelj izvodi iz okolnosti da je u obrazloženju presude na petoj strani navedeno da „kao polazno stajalište suda treba istaći da su se u ... radnjama [optuženika] stekla sve obilježja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva“. Tako izražen stav suda očito predstavlja zaključak nakon provedenog dokaznog postupka i rasprave. Bez obzira na to što je zaključak naveden pri početku obrazloženja presude, a kasnije se obrazlažu činjenična i pravna utvrđenja te ponavlja zaključak o krivičnopravnoj odgovornosti optuženika, to nikako ne predstavlja povredu „načela zakonitosti i načela krivnje“ kako to neosnovano ističe žalitelj.

Nisu niti prihvatljivi žalbeni navodi optuženog M. J. da u mjestu C. nije bilo oružanog sukobljavanja jer je u konkretnoj situaciji odlučno gdje se, prema poimanju optuženika, nalazio neprijatelj i tko je on bio, a kako je to obrazloženo ranije u ovoj odluci.

Činjenično stanje nije nepotpuno utvrđeno odbijanjem provođenja dokaza koji su predloženi od strane žalitelja. Prvostupanjski sud je za odbijanja dokaznih prijedloga dao dostatne razloge, a neprecizni žalbeni navodi optuženog M. J. o tome koje bi svjedoke još trebalo ispitati ne dovode u sumnju pravilnost činjenični utvrđenja. U odnosu na žalbeni navod da je „neprihvatljivo“ da M. B., koji je na izdržavanju kazne u Kaznionici L., „nešto komentira“, treba ukazati da prvostupanjski sud niti ne temelji utvrđivanje odlučnih okolnosti na iskazu tog svjedoka. Pored toga, činjenica da je neka osoba na izdržavanju kazne zatvora sama za sebe ne znači odmah da iskaz te osobe nije vjerodostojan. Nije niti odlučan žalbeni navod optuženog M. J. da je on svoj iskaz dao na 18 stranica, a u presudi je sve „stalo svega na jednoj stranici i to onako kako sucu odgovara“ jer sud u obrazloženju presude i nije dužan navesti cjeloviti sadržaj dokaza, već samo u bitnom dijelu, te izložiti nesporne i potpuno izložiti sporne činjenice te razloge za (ne)dokazanost spornih činjenica (članak 359. stavak 7. ZKP-a), a upravo je tako ovdje, prvostupanjski sud i postupio.

Žalbenim navodima optuženi D. L. i Z. P. prigovaraju ocjeni vjerodostojnosti njihovih iskaza i zaključcima prvostupanjskog suda u odnosu na njihovu krivičnopravnu odgovornost. Uz već navedeno, žalitelji osporavaju zaključak suda da su znali za plan o likvidaciji obitelji O. te da su pretraživali kuću i predali stvari optuženom T. M.. Međutim, kao što je već navedeno, prvostupanjski sud je savjesno i detaljno obrazložio ocjenu vjerodostojnosti njihovih iskaza, a i ostalih dokaza o odlučnim činjenicama te i na temelju njih pravilno utvrdio činjenično stanje. Žalbeni navodi bezuspješno nastoje dovesti u sumnju zaključak suda kojim je pravilno ocijenjeno, da na glavnoj raspravi iskazana odstupanja od ranijih iskaza optuženika predstavljaju pokušaj umanjavanja njihove krivičnopravne odgovornosti. Nadalje, neosnovan je žalbeni navod optuženog D. L. kojim prigovara utvrđenju prvostupanjskog suda o pretraživanju stvari u kući pozivajući se na iskaz svjedoka M. B., jer je prvostupanjski sud na temelju iskaza svjedoka M. B., svjedokinje K. Č. te zapisnika o očevidu i fotoelaborata pravilno utvrdio temeljitost pretraživanja. Također nije prihvatljiv žalbeni navod optuženog Z. P. da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno odbijanjem ispitivanja u svojstvu svjedoka odvjetnika M. i I. na okolnost „koordiniranja“ obrana optuženih P. i L.. Naime, proizvoljne tvrdnje žalitelja ne dovode u sumnju zakonitost ispitivanja oba optuženika pred redarstvenim vlastima, a što je obrazloženo i ranije pa time niti činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda nisu dovedena u dvojbu. Stoga je pravilno prvostupanjski sud odbio te dokazne prijedloga, a činjenično stanje nije ostalo nepotpuno utvrđeno.

Optuženi M. S. u žalbi prigovara činjeničnim utvrđenjima suda u odnosu na njega te ponavlja svoju obranu da je primio samo zapovijed da preveze četvoricu suoptuženika i da nije pokazao na kuću oštećenika jer uopće nije znao da treba ići u neku kuću. Međutim, prvostupanjski sud je na temelju iskaza optuženih Z. P. i D. L. pravilno utvrdio da ih je upravo optuženi M. S. uputio na kuću oštećenika, a to utvrđenje je dostatno i obrazložio. Nastojeći ukazati na iskaze optuženih D. L. i Z. P. kao na one koji nisu potvrdili pokazivanje kuće, žalitelj istovremeno previđa okolnost koja je utvrđena i koja proizlazi iz iskaza optuženih L. i P.. Naime, optuženi Z. P. (list 112 spisa) i optuženi D. L. (list 105 spisa) iskazuju da je optuženi M. S. bilo prisutan u zbornici kada je optuženi

T. M. izdavao inkriminiranu zapovijed. Kraj takvog stanja stvari, nema nikakve dvojbe da je optuženi M. S. sudjelovao u izvršavanju inkriminirane zapovijedi na način kako je to pravilno utvrdio prvostupanjski sud.

S tim u svezi, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da su optuženici supočinitelji u počinjenju krivičnog djela za koje su proglašeni krivima te za to dao opširne i pravno utemeljene razloge (list 29 i 30 te list 32, treći odlomak odozgo). U okviru zajedničkog počinjenja djela, svaki od optuženika ima svoju ulogu i u podjeli uloga svaki od njih zna što rade drugi i djelo želi kao takvo i kao svoje. Zato nisu prihvatljivi žalbeni navodi optuženog M. S. prema kojima je on primio samo zapovijed za vožnju i da nije nikoga ubio. Naime, i optuženi M. S. je primio inkriminiranu zapovijed od optuženog T. M., znao je što ta zapovijed znači i što je potrebno izvršiti te je u okviru te zapovijedi sudjelovao u zajedničkom počinjenju krivičnog djela na način da je odvezao ostale optuženike do kuće oštećenika, pokazao im kuću te ih sačekao i vratio ih, znajući pri tom svrhu odlaska jer je zapovijed primio kao i ostali suoptuženici. Stoga bez aktivnosti svakog od optuženika, uključujući i optuženog M. S., ne bi bilo krivičnog djela čime su ispunjene sve sastavnice suizvršilaštva iz članka 20. OKZRH.

Kraj takvog stanja stvari, žalbeni prigovori u odnosu na utvrđenje suda da su od supruge optuženog M. S. oduzete naušnice koje su pripadale pokojnoj maloljetnoj M. O. i nisu odlučni. Naime, okolnosti vezane uz naušnice ne dovode u sumnju pravilno utvrđenje prvostupanjskog suda u supočiniteljstvu optuženog M. S. u izvršenju krivičnog djela za koje je proglašen krivim.

U odnosu na žalbe državnog odvjetnika i optuženika, zbog odluke o kaznama

Nije u pravu državni odvjetnik kada tvrdi da je prvostupanjski sud precijenio olakotne okolnosti optuženima Z. P. i D. L. pri čemu žalitelj ukazuje na „iznimno veliku težinu i društvenu opasnost počinjenog krivičnog djela“. Isto tako, nisu u pravu optuženi M. J. i optuženi D. L. kada tvrde da im je sud odmjerio prestrogu kaznu. Prvostupanjski sud je pravilno utvrdio sve odlučne okolnosti za odmjeravanje kazni optuženima M. J. i optuženom D. L. te ih osudio na primjerene kazne zatvora; optuženog M. J. na kaznu zatvora u trajanju dvanaest godina, a optuženog D. L. na kaznu zatvora u trajanju sedam godina. Obrazloženje odmjeravanja tih kazni u potpunosti prihvaća i ovaj sud te smatra da te kazne mogu ispuniti svrhu kažnjavanja iz članka 31. OKZRH.

Prvostupanjski sud je u odnosu na optužene T. M., Z. P. i M. S. utvrdio sve odlučne okolnosti za odmjeravanje kazne. No, istovremeno je propustio odgovarajuće cijeliti neosuđivanost optuženog T. M. te okolnost da je 80%-tni ratni vojni invalid. Stoga, uz pravilno vrednovanje svih okolnosti, maksimalna kazna zatvora koju je izrekao prvostupanjski sud pretjerano naglašava retributivnu sastavnicu svrhe kažnjavanja.

Nadalje, u pravu je optuženi Z. P. kada u žalbi tvrdi da je osuđen na strožu kaznu od optuženog D. L. iako su njih dvojica u počinjenju djela „ravnopravno sudjelovali“. Doista, kada se imaju na umu pravilna utvrđenja prvostupanjskog suda u odnosu na okolnosti odlučne za odmjeravanje kazne i pravilna utvrđenja u odnosu na način

sudjelovanja optuženog D. L. i Z. P. u počinjenju krivičnog djela, onda je jasno da sve te okolnosti ukazuju da je optuženike, radi ispunjenja svrhe kažnjavanja, potrebno osuditi na jednaku kaznu zatvora. Naime, uz istovjetnost ostalih okolnosti, način sudjelovanja u počinjenju krivičnog djela ne opravdava različitu i to strožu kaznu optuženom D. L. u odnosu na Z. P..

Na isti način, iako je sud pravilno utvrdio odlučne okolnosti za odmjeravanje kazne optuženom M. S., propustio je odgovarajuće cijeliti njegovu supočiniteljsku ulogu. Naime, u situaciji kada se njegova uloga u izvršenju krivičnog djela sastoji u primanju zapovijedi te prevoženju ostalih suoptuženika do mjesta događaja, pokazivanje na kuću u kojoj je obitelj oštećenih te vraćanju suoptuženika na mjesto polaska, tada je kazna zatvora u trajanju deset godina prestroga.

Stoga je djelomičnim uvažavanje žalbi optuženih T. M., Z. P. i M. S. trebao preinačiti prvostupanjsku presudu u odnosu na kazne na koje su osuđeni te optuženike osuditi na primjereno blaže kazne i to: optuženog T. M. na kaznu zatvora u trajanju petnaest godina, optuženog Z. P. na kaznu zatvora u trajanju sedam godina i optuženog M. S. na kaznu zatvora u trajanju osam godina.

Po ocjeni ovog suda, upravo te kazne dostatno mogu utjecati na optuženike i na sve ostale da više ne čine kaznena djela te utjecati na njihovu svijest o pogibeljnosti kaznenog djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja. Ove kazne sadrže dostatnu količinu moralne osude za zlo koje su optuženici počinjenjem kaznenog djela nanijeli društvu u cjelini.

Budući da su žalbe optuženih T. M., Z. P. i M. S. djelomično osnovane, a žalbe optuženog M. J., optuženog D. L. i državnog odvjetnika nisu osnovane u cijelosti, a pri ispitivanju pobijane presude nisu nađene povrede zakona iz članka 379. stavak 1. ZKP-a na čije postojanje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, to je sa žalbama optuženih T. M., Z. P. i M. S., na temelju članka 390. stavak 1. ZKP-a te sa žalbama optuženog M. J., optuženog D. L. i državnog odvjetnika, na temelju članka 387. ZKP-a, postupljeno kao u izreci ove presude.

U Zagrebu 25. ožujak 2009.

Zapisničar:

Martina Slunjski, v.r.

Predsjednica vijeća:

Senka Klarić-Baranović, v.r.